

Offentlige innkjøpere og bruk av seriøs miljømerking

Hvordan gjøre hverandre gode
i fremtidens grønne marked?

Kompendium for innkjøpere, leverandører,
jurister, miljøvernere og presse

Versjon 1.0

Oslo, 20. november 2014

Formål med kompendiet

Formålet med kompendiet er å

- veilede og betrygge offentlige innkjøpere som ønsker å benytte miljømerking som verktøy ved offentlige innkjøp
- informere og inspirere premissgivere på innkjøp
- bidra til en tolkning av fremtidig regelverk for offentlige innkjøpere på området miljøinnkjøp

Første del av kompendiet omhandler det juridiske grunnlaget for å benytte miljømerking i dag og etter at nytt EU-direktiv er implementert. Andre del beskriver hvordan Svanemerket oppfyller krav til miljømerker som kan benyttes som krav i henhold til nytt EU-direktiv. Del tre omhandler klageadgang og innsynsrett i miljødokumentasjon, og de to siste kapitlene beskriver hvordan miljømerking kan benyttes ved innkjøp. Først beskrives ulike måter miljømerkene kan benyttes på og deretter hvordan Svanens Innkjøperklubb kan hjelpe din virksomhet gjennom veiledning.

Kompendiet er utviklet i et samarbeid mellom advokat Robert Myhre fra Myhre & Co Advokatfirma, og Tormod Lien og Karl-Oskar Nicolaisen fra Stiftelsen Miljømerking. Robert Myhre står ansvarlig for kapitlene 1-3. Karl-Oskar Nicolaisen og Tormod Lien er ansvarlig for kapittel 4- 5.

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Lover og forskrifter, hva er mulig? I dag og etter implementering av nytt EU-direktiv.
2. Vurdering av Svanemerket opp mot vilkår i nytt direktiv
3. Om klageadgang og innsynsrett
4. Hvordan bruke Miljømerking i de ulike fasene av innkjøpet?
 - a. Kvalifikasjonskrav
 - b. Tekniske spesifikasjoner
 - c. Tildelingskriterier
 - d. Kontraktskrav
5. Innkjøperklubben kan bistå med veiledning og evaluering
 - Veiledning
 - Bransjer/produktgrupper
 - Markedsanalyse og kravformulering
 - Evaluering

Innledning

Offentlige innkjøpere kan ikke kreve at produktene de kjøper inn skal være Svanemerket i dag, men de kan benytte kravene som ligger til grunn for merkingen.

Ved å benytte Svanemerkets krav får man tilgang til profesjonelt utviklede miljøkrav som holdes faglig oppdaterte gjennom åpne og transparente revisjoner. Benytter man kravene slipper innkjøper å utvikle egne krav og dermed forenkles miljøarbeidet i anskaffelsesprosessen betraktelig.

En konsistent bruk av Svanemerkets krav kan også være effektiviserende for leverandørene. De slipper å forholde seg til stadig ulike krav og dermed minskes administrasjonsbyrden ved dokumentasjon. Allerede i dag er det flere hundre virksomheter som leverer svanemerkede varer og tjenester på det norske markedet.

Miljømerkisens som dokumentasjon forenkler evalueringen samtidig som innkjøper får levert produkter med en uavhengig miljøgaranti. Der hvor leverandør dokumenterer ved hjelp av annen miljødokumentasjon må innkjøper evaluere denne opp mot de formulerte miljøkravene. Innkjøperklubben tilbyr hjelp til evaluering av miljødokumentasjon i slike tilfeller.

En konsistent bruk av Svanemerkets krav over tid gir et tydelig signal til markedet, bedre forutsigbarhet for miljøbevisste leverandører, og øke sannsynligheten for at man i fremtiden mottar Miljømerkisens som dokumentasjon i fremtidige anbud.

Miljømerking har erfaring med at konkret hjelp underveis i innkjøperprosessen er den mest effektive metoden for å oppnå miljøresultat gjennom innkjøp. Informasjon og motivasjon som gis gjennom seminarer og kurs «blekner» raskt.

Miljømerking benyttes i stadig større grad av offentlige innkjøpere og andre profesjonelle innkjøpere. Kravene kan enten benyttes som de er, med henvisninger til de spesifikke tekniske miljømerkingskrav, eller som sjekklister som utvikles med basis i Svanekrav. Dette bekreftes i veilederne Buying Green fra EU-kommisjonen og Regjeringens handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser 2007-2010 eller som sjekklister som utvikles med basis i Svanekrav.

EU sitt nye innkjøpsregelverk vektlegger i enda større grad miljøkrav og åpner for å kreve «seriøse» miljømerker som eneste gyldige dokumentasjon på oppstilte miljøkrav. De nordiske statsministere ser også innkjøp som et satsningsområde i sitt Grønn Vekst samarbeid.

Kapittel 1. Lover og forskrifter, hva er mulig?

Tekst: Robert Myhre

Offentlige innkjøpere er i Norge pålagt å ta miljøhensyn ved innkjøp. Plikten er nedfelt både i lov om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrift. Forskriften presiserer endog at det skal stilles konkrete miljøkrav til produktets ytelse eller funksjon. Miljømerkingskrav er godt egnet i denne sammenheng.

Frem til implementering av nytt EU-direktiv, (ventet implementert 1. januar 2016) er dette det generelle grunnlaget for å stille miljøkrav

OVERORDNET

I § 6 i loven finnes det overordnede miljøkrav til alle offentlige anskaffelser, her fremkommer det at offentlige innkjøpere "under planleggingen av den enkelte anskaffelse (skal) ta hensyn til livssyklus-kostnader og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen."

Forskrift 7. april 2006 nr. 402 om offentlige anskaffelser (FOA) regulerer det offentlige kjøp av de fleste varer og tjenester, herunder bygge- og anleggsarbeider. Forskriften presiserer blant annet hvilke miljøkrav som kan stilles i konkurransegrunnlaget.

FOA § 8-3 (1) og § 17-3 (1) bestemmer at: "... Ved utforming av kravene skal det legges vekt på livssyklus-kostnader og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen. Det skal så langt det er mulig stilles konkrete miljøkrav til produktets ytelse eller funksjon."

FOA § 17-3 (4) tillater at det i kravspesifikasjonen benyttes ytelses- eller funksjonskrav som omfatter miljøegenskaper.

FOA 17-3 (7) gir på nærmere vilkår mulighet for å benytte detaljerte spesifikasjoner, som definert i miljømerker.

FOA § 17-13 gir videre mulighet til å stille krav om miljøledelsestiltak hos tilbyderer. Dette gjelder ved kjøp av tjenester eller bygge- og anleggskontrakter.

OFFISIELLE VEILEDNINGER OG HANDLINGSPLANER OM BRUK AV MILJØMERKINGSKRAV

Det fremgår av NHDs Veileder, Miljø og regelverket for offentlige anskaffelser 2004 at (sitat):

«Et miljømerke er en garanti for at produktet eller tjenesten er blant de minst belastende for miljøet. Miljømerkeordningene er frivillige og det finnes mange ulike miljømerker på verdensmarkedet (f.eks. de offisielle ordningene Blomsten (EU-Ecolabel) og Svanemerket, samt private merker).

Et produkt kan bli miljømerket, dersom det oppfyller merkets krav for produktgruppen. Forutsatt at miljømerket ikke stiller krav som kan virke diskriminerende for andre lands leverandører, og at kravene er å anse som objektive tekniske spesifikasjoner, kan samtlige av miljømerkeordningens kriterier kreves oppfylt. De fleste kriteriedokumenter som Blomsten og Svanemerket opererer med, inneholder kun tekniske spesifikasjoner og er av ikke-diskriminerende karakter (herunder gjennomsiktige og objektive). I slike tilfeller kan samtlige av miljømerkets kriterier for produktgruppen, tas inn i konkurransegrunnlaget som del av kravspesifikasjonen.

For en offentlig oppdragsgiver er det mye å hente i de tekniske krav som enkelte miljømerker stiller for å lisensiere et produkt. Flere av miljømerkeorganisasjonene har utmerket seg med høy

kvalitet på lisensieringsprosedyrene, produsentuavhengighet og seriøsitet. Disse virksomhetene har nedlagt atskillig tid og ressurser på å identifisere miljøeffektive tiltak som gir et mer bærekraftig forbruk.

I likhet med øvrige tekniske krav som oppdragsgiver ønsker å stille, er det behov for å dokumentere at de tekniske kravene til kontraktsgjenstanden er oppfylt. Oppdragsgiver vil ved å henvise til et bestemt miljømerke med tilføyelsen «eller annen dokumentasjon», kunne godta lisensbevis for produkter som tilstrekkelig dokumentasjon på at samtlige krav er oppfylt. Denne metoden vil virke besparende både for leverandøren som slipper å bruke ytterligere ressurser på å dokumentere at kravene er i overensstemmelse med spesifikasjonene, samt reduserer oppdragsgiver behov for kontroll av hvorvidt kravene er oppfylt. Det er imidlertid viktig at oppdragsgiver aksepterer annen type dokumentasjon på at produktet oppfyller alle kravene eller de enkelte delkravene.»

I "Handlingsplan 2007-2010 Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser" som etterfulgte veilederene er bruk av miljømerkingskravene nedfelt som et av hovedprinsippene ved miljøinnkjøp: "For varer hvor det er utviklet miljømerkingskriterier i regi av Svanen eller EU-blomsten skal disse kriteriene så langt som mulig legges til grunn".

Miljømerkingskrav kan benyttes både som obligatoriske krav i kravspesifikasjonen, tildelingskriterier og kontraktsvilkår (krav som skal oppfylles innen en gitt tid etter inngåelse av kontrakt). Domstolene har avgjort at det ikke lenger finnes hinder for å stille krav til produksjonsprosessen (så lenge kravene er tilstrekkelig koblet til miljøproblemene som produksjonen fører med seg – dvs proporsjonale og ikke fører til unødig diskriminering).

Miljøledelses/miljøstyringskravene hos Miljømerking er tilstrekkelig gode, slik at lisens for Svanemerket tjener som dokumentasjon på såkalte kvalifikasjonskrav til leverandørene. Dette gjelder for tjeneste- og bygg- og anleggskontrakter i forskriften del III, og i forskriften del II antagelig også for varekontrakter. Men en offentlig innkjøper kan ikke inkludere miljøledelses-/miljøstyringskravene i sine krav til selve varen (norsk: kontraktens gjenstand, engelsk: subject matter of contract).

Etter implementering av nytt EU-direktiv, forventelig 1. januar 2016

EU vedtok et nytt [direktiv for innkjøp](#) i februar i år. Dette må implementeres i nasjonale regelverk innen april 2016. I direktivets artikkel 43 fremgår følgende: «Om en innkjøper skal kjøpe byggentrepriser, varer eller tjenester med spesielle miljømessige eller sosiale egenskaper eller andre «beskrivende» egenskaper, kan han i de tekniske spesifikasjonene, tildelingskriteriene eller kontraktsvilkårene kreve et bestemt merke som bevis/dokumentasjon på at byggentreprisen, varen eller tjenesten tilsvarende de egenskapene som kreves, forutsatt at visse vilkår er oppfylt (Vilkårene er beskrevet i kapittel om vurdering av Svanemerket på neste side). Det må imidlertid også åpnes for andre merker som viser at arbeidet eller varene oppfyller tilsvarende krav, og på visse vilkår må det også aksepteres annen dokumentasjon».

Adgangen til å stille krav til miljøledelsessystemer utvides også til å gjelde varekontrakter. Dette er viktig da slik krav kan forplikte en vareleverandør til for eksempel:

- å ha rutiner som sikrer leveranser av varer med riktig miljøkvalitet over tid
- etablere et system for å ta inn miljøprodukter i sortimentet og levere til kunder som ønsker det etter som slike blir tilgjengelig innenfor nye varegrupper

Kapittel 2. Vurdering av Svanemerket opp mot vilkår i nytt direktiv

Tekst: Robert Myhre

Følgende vilkår forutsettes oppfylt av et miljømerke for at en offentlig innkjøper skal kunne kreve dette oppfylt i henhold til nytt EU-direktiv:

- a) Merkekravene er tilknyttet kontraktens gjenstand
- b) Merkekravene skal være objektivt verifiserbare og ikke-diskriminerende
- c) Merket utvikles i en åpen transparent prosess
- d) Merket er tilgjengelig for alle interessenter, der alle interessenter kan delta
- e) Merkekravene fastsettes av en tredjepart som virksomheter som søker om merket ikke har avgjørende innflytelse over

Når man vurderer Svanemerket opp mot disse vilkårene, er konklusjonen at ordningen/merket oppfyller alle disse vilkårene. Dette underbygges av følgende:

- a) **Merkekravene er tilknyttet kontraktens gjenstand**
Svanemerket stiller krav om miljøprestasjon i hele livsløpet og disse er konkrete, målbare og koblet til kontraktens gjenstand. Miljømerking stiller også krav til miljøledelse og disse sikrer leveranse av riktig miljøkvalitet over tid, tilgang på korrekt dokumentasjon for oppfyllelse av miljøkravene, sporing av endringer samt rettelser av avvik og må derfor anses å være tilknyttet kontraktens gjenstand. Miljømerkingens krav om å markedsføre svanemerkede produkter i overensstemmelse med Svanemerkets krav om merkebruk anses dog som problematisk i forhold til kravet om tilknytning. Nordisk Miljømerking har nå besluttet å stryke «markedsføringskravet» fra samtlige kravdokumenter for miljømerking.
- b) **Merkekravene skal være objektivt verifiserbare og ikke-diskriminerende**
Svanemerket følger den internasjonale standard for miljømerker type 1, ISO 14024. Svanemerkets krav er konkrete og målbare/verifiserbare. Kravene er åpent tilgjengelig for alle og like i hele verden. En betydelig andel av de svanemerkede produktene, halvfabrikata og råvarer som inngår i svanemerkede produkter er produsert utenfor Norden og Europa, noe som underbygger at kravene ikke er diskriminerende i forhold til geografisk beliggenhet.
- c) **Merket utvikles i en åpen transparent prosess**
Svanemerket følger den internasjonale standard for miljømerker type 1, ISO 14024. Svanemerkets krav utarbeides i samråd med eksperter fra næringsliv, miljøorganisasjoner og myndigheter. Alle krav motiveres i åpent tilgjengelige bakgrunnsdokument. Før kravene vedtas, legges de alltid ut på åpen høring. Se mer: svanemerket.no/om-svanemerket/livsløpet/svanemerket/horinger/
- d) **Merket er tilgjengelig for alle interessenter**
De komplette kravene ligger tilgjengelig på både et nordisk språk og engelsk, tekstiler også på kinesisk: svanemerket.no/for-bedrifter/sok-om-svanemerket/svanens-krav/
- e) **Merkekravene fastsettes av en tredjepart, som den økonomiske aktør som søker om merket, ikke utøver en avgjørende innflytelse på**
Stiftelsen Miljømerking i Norge er stiftet av myndighetene som et ansvarlig organ med myndighet til å forvalte de offisielle merkeordningene Svanen og EU-Ecolabel. Svanemerket er en ikke-kommersiell merkeordning og Stiftelsen Miljømerking er en non-profit organisasjon. Svanemerkets mål er å bidra til å redusere miljøbelastningen fra produksjon og forbruk. Nye og reviderte merkekrav vedtas i en uavhengig nemnd som regjeringene i alle de nordiske landene oppnevner.

Kapittel 3. Om klageadgang og innsynsrett

Tekst: Robert Myhre

Om du ønsker innsyn i dokumentasjon gitt i forbindelse med anbud er det flere måter å gjøre dette på. Det er et utbredt problem at tilbydere sladder vesentlige deler av sin miljødokumentasjon og gjør innsyn verdiløst. Da er det viktig å vite at man kan klage på manglende innsyn. Dette kan gjøres med henvisning til Miljøinformasjonsloven og Produktkontrollloven. Her følger mer informasjon om dette.

[Miljøinformasjonsloven](#) (mil.) gir enhver rett til, på visse vilkår, å få miljøinformasjon fra offentlige myndigheter og private virksomheter. Loven har som formål å gjøre det enkelt å få ut informasjon om forhold av betydning for miljøet.

Dersom du har bedt om å få miljøinformasjon fra en *privat* virksomhet, og virksomheten nekter å svare eller ikke gir fullstendig informasjon, kan du klage til Klagenemnda for miljøinformasjon. Klage mot et offentlig organ må rettes til det overordnede organet. Klagenemnda ble etablert 1. januar 2004 og behandler klager over avslag på innsyn hos private virksomheter etter miljøinformasjonsloven kapittel 4 og [produktkontrollloven](#).

Fristen for å sende klage til Klagenemnda er som hovedregel tre uker fra du har mottatt svar. Klagen kan sendes per post, faks eller e-post. Klagen må inneholde navn og adresse på den som klager og på den virksomheten klagen gjelder. Klagen bør være begrunnet.

Nemndas avgjørelser er skriftlige. Avgjørelsen skal angi hvilke regler vedtaket bygger på. Dersom klagen tas til følge, vil det bli fastsatt en frist overfor virksomheten for utlevering av den etterspurte informasjonen. Klagenemndas vedtak offentliggjøres på hjemmesidene til [Miljøklagenemnda](#).

Forretningshemmeligheter

I saker som gjelder innsyn i tilbud er det spørsmål om opplysningene som fremkommer kan anses for «drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår» jf. forvaltningslovens § 13 første ledd nr. 2. For at noe skal unntas etter denne bestemmelsen, må opplysningene være av en slik art at offentliggjøring kan føre til økonomisk tap eller redusert gevinst for den som har krav på hemmelighet.

Som oftest vil det være gjennom at en konkurrent kan bruke den aktuelle opplysningen i egen virksomhet. Det er ikke tilstrekkelig at offentliggjøring kan ha uheldige konsekvenser for den opplysningen angår. I LB 1998-2492 la retten til grunn at det må sannsynliggjøres at det har vesentlig konkurransemessig betydning å hemmeligholde opplysningene.

Det bør i avveiningen også være rom for å vektlegge at miljøhensyn er gitt et særskilt vern i Grunnloven § 112. I § 112 annet ledd heter det at:

«Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iværksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd.»

Dette tilsier at opplysninger knyttet til miljøinformasjon i tilbudene generelt bør være offentlige, og at hensynet til hvem av tilbydernes forretningsmessige hensyn også bør veies opp mot dette. I Rt. 2010 s. 385, har Høyesterett forutsatt at det må kunne underbygges med konkrete økonomiske data fra den som påberoper seg forretningshemmeligheter, at offentliggjøring vil få konkurransemessig betydning. Med andre ord er det den som påberoper seg at noe er forretningshemmeligheter, som må sannsynliggjøre dette.

Med hensyn til hva som forventes å skjule seg bak miljøsladden i et anbud så må det vurderes i hvert enkelt tilfelle hva som kan tenkes å være en forretningshemmelighet. Vi har beskrevet et eksempel (renholdstjenester) i vedlegg 1.

Kapittel 4. Hvordan bruke Miljømerking i de ulike fasene av innkjøpet?

Tekst: Tormod Lien/Karl-Oskar Nicolaisen

Her benytter vi eksempler fra ulike produktgrupper for å illustrere variasjonen.

a. Kvalifikasjonskrav, eksempel: renholdstjenester

For å sikre lav miljøbelastning av tjenesten i kontraktperioden, kreves det at leverandøren for det aktuelle oppdrag kan tilby:

- System for måling og oppfølging av forbruk av drivstoff
- System for måling og oppfølging av plastposeforbruk
- System for måling og oppfølging av kjemikalieforbruk
- System for kvalitetssikring av renholdet, opplæring, etikk, myndighetskrav

Se spesifisering av kravene hos Nordisk Miljømerking i kapittel 7 og 8, dog ikke O19 (Markedsføringskrav).

Dokumentasjonskrav

Gyldig lisens for Svanemerket ihht kravene til Rengøringstjenester Version 2.1 eller senere er gyldig dokumentasjon for samtlige krav. Gyldig lisens for Miljøfyrtårnsertifikat anses som gyldig dokumentasjon. Alternativt aksepteres en redegjørelse for eksisterende rutiner som dokumenterer at kravet er dekket. Hvis virksomheten har et sertifisert miljøledelsessystem i henhold til ISO 14 001 eller EMAS, der disse rutineene er implementert, holder det at revisoren deklarerer dette.

b. Teknisk spesifisering, eksempel: møbler

Forkrommede metalleder:

Forkrommede metalleder skal ikke forekomme i tilbudte produkter, unntatt i hev-/senk-funksjonene, hvor treverdig krom aksepteres. Ved overflatebehandling med krom: Behovet for denne type overflatebehandling skal dokumenteres gjennom tester eller en redegjørelse som sannsynliggjør at metalloverflaten er utsatt for stor fysisk slitasje. Standarder for offentlig miljø (gitt i vedlegg 4 Kriteriedokument Svanen, side 32 (pkt. 6.1)) kan benyttes.

Flammehemmere:

Det skal ikke forekomme flammehemmere i de tilbudte møblene, bortsett fra der dette er helt nødvendig ut fra krav til brannsikkerhet. Dersom flammehemming er påkrevd, skal dette fremgå av konkurransegrunnlagets øvrige deler. Det skal i slike tilfeller benyttes fosforog/eller nitrogenbaserte organiske forbindelser, eller andre flammehemmere med tilsvarende eller bedre helse- og miljømessige egenskaper, eller velge flammeresistente tekstiler. Halogenerte flammehemmere skal ikke under noen omstendighet benyttes.

Dokumentasjonskrav for 1 og 2:

Leverandør har på forespørsel fra oppdragsgiver til en hver tid informasjonsplikt i forhold til å kunne fremlegge dokumentasjon på at overnevnte miljøkrav oppfylles for tilbudte produkt. Som dokumentasjon aksepteres gyldig Svanelicens, lisens fra andre tilsvarende miljømerkeordninger, eller egenerklæring med redegjørelse som viser at kravet er oppfylt.

c. Tildelingskriterier, eksempel møbler

Oppdragsgiver har fokus på miljø og ønsker at størst mulig andel av tilbudte produkt oppfyller de nordiske miljømerkekravene, Svanemerket. Ved valg av produkt vil det bli lagt vekt på at de overnevnte produktene i størst mulig grad tilfredsstiller de relevante kravene for produktene som stilles i Nordisk miljømerkings miljøkravdokument Svanemerking av Møbler og innredninger Versjon 4.2 • 17. mars 2011 – 30. juni 2015.

Dokumentasjon

Leverandør bes vedlegge dokumentasjon for alle overnevnte produkter som oppfyller etterspurte miljøkrav. Som dokumentasjon aksepteres gyldig lisensbevis eller lisensnummer fra Nordisk Miljømerking (Svanemerket). Annen dokumentasjon på at produktene oppfyller kravene skal utformes i henhold til kriteriedokumentets dokumentasjonskrav.

d. Kontraktskrav, eksempel trykkerier

Trykkeriet skal tilfredsstille miljøkravene som stilles i Nordisk miljømerkings kriteriedokument ” Svanemærkning af Trykkerier, tryksager, kuverter og andre forædledede papirprodukter Version 5.5 • 15. december 2011 – 31. december 2017 innen ett år etter kontraktsinngåelse.

Manglende oppfyllelse av kontraktskravet gir innkjøper rett til å heve kontrakten, alternativt vil innkjøper ha rett til å kreve inn dagbøter på xx.xxx NOK per dag som går uten at dokumentasjon er mottatt.

Dokumentasjon

Som dokumentasjon aksepteres gyldig lisensbevis eller lisensnummer fra Nordisk Miljømerking (Svanemerket) eller alternativt en erklæring på at trykkeriet vil søke om og etterleve kravene til Svanemerking av trykkerier innen Annen dokumentasjon på at produktene oppfyller kravene skal utformes i henhold til kriteriedokumentets dokumentasjonskrav.

Kapittel 5. Innkjøperklubben kan bistå med veiledning og evaluering

Tekst: Tormod Lien/Karl-Oskar Nicolaisen

VEILEDNING

Svanens Innkjøperklubb kan bistå offentlige innkjøpere med markedsanalyse, formulering av miljøkrav og hjelp til evaluering av miljødokumentasjon i anskaffelsesprosesser. Vi tilbyr en gratis pilot, som kan følges opp med deltakelse i Svanens innkjøperklubb for ytterligere hjelp.

For å kunne benytte Svanemerket må Miljømerking ha utviklet krav. Svanemerket har i dag over 60 ulike miljøkravdokumenter som dekker over 200 ulike produkttyper. I dag finnes det ca. 8000 svanemerkede produkter i Norge og nesten det dobbelte i hele Norden.

BRANSJER/PRODUKTGRUPPER

Miljømerking har utviklet miljømerkingskrav innenfor vareområder av interesse for offentlige innkjøpere (listen er ikke uttømmende):

- Byggevarer: maling, bygningsplater, kjemiske byggprodukter, møbler...
- Rengjøringsartikler: Rengjøringsmidler, oppvask, gulvpleie....
- Hygieneartikler: Såpe, sjampo, tørkepapir, toalett-papir, inkontinensartikler, medisinske engangsartikler, hudkremer...
- Oppvarming: Varmepumper, ovner...
- Kontorartikler: Kopipapir, skriveredskap, konvolutter, tonerkassetter....
- Hotell, restaurant, konferanse...
- Tjenesteprodukt: Vaskeri, rengjøringsbyrå, trykkeri...

Samtlige kravsett kan benyttes som krav ved anbud, men inn til nytt EU-direktiv trer i kraft vil man måtte passe på at man benytter de ulike kravtypene i korrekt fase av innkjøpet. Miljøledelseskravene kan for eksempel bare benyttes som kvalifikasjonskrav. De tekniske kravene kan benyttes som beskrevet over.

MARKEDSANALYSE OG KRAVFORMULERING

Det bør uansett gjennomføres en markedsanalyse forut for en kravsettingsprosess. Den enkleste formen for undersøkelse er et søk etter svanemerkede varer/tjenester på Miljømerkings hjemmeside: <http://www.svanemerket.no/produkter/>

Svarene gir en indikasjon på modenheten i bransjen. Per november 2014 finnes det nærmere 8000 svanemerkede varer og tjenester i det norske markedet og cirka det dobbelte i hele Norden.

Se kapittel 4 for mer informasjon om ulike måter å benytte Svanemerkets krav i anbudsprosessen.

EVALUERING

Svanens innkjøperklubb kan bistå ved evalueringer for deltakere i klubben. Mer info om klubben [her](#). Innkjøperklubben kan også tilby en gratis pilot, ta kontakt hvis dette er av interesse.

Vedlegg 1 Eksempel på forretningshemmeligheter i anbud: renhold

Eksempelet bygger på en redegjørelse av advokat Robert Myhre fra en reell sak. Med hensyn til hva som forventes å skjule seg bak miljøsladden i et anbud på renholdstjenester kan følgende sies:

Hvis miljøsladden skjuler informasjon som skal dokumentere oppfyllelse av konkurransegrunnlagets krav utgjør denne i utgangspunktet ikke en forretningshemmelighet, jf. KOFA-sak 2005/193. Valg av rengjøringsmidler, doseringssystem, avfallsløsninger, plastposeforbruk og forbruk av drivstoff vil med andre ord vanskelig kunne være en forretningshemmelighet.

Dersom det derimot er tale om at tilbyder selv, ut fra et generelt tildelingskriterium om «miljø» bruker sin bransjeerfaring og kreativitet til å komme opp med forslag til spesielle kombinasjoner av produktløsninger, doseringsløsninger, plastposer og innovative rutiner for kjøring etc. så vil disse antagelig kunne anses for forretningshemmeligheter. Det er uansett svært usannsynlig at en tilbyder av renholdstjenester har grunnlag for å sladde på langt nær hele sin miljøbesvarelse».

Oslo 20. november 2014

Robert Myhre, Advokat, Myhre & Co Advokatfirma

Karl-Oskar Nicolaisen, Markedsanalytiker, Stiftelsen Miljømerking

Tormod Lien, Markedsrådgiver B2B, Stiftelsen Miljømerking